

# ANTIGONE IN DE AMAZONE

MILO RAU & LANDLESS MOVEMENT MST /  
NTGENT

“WAAR DE POLITIEK FAALT, KAN ALLEEN  
KUNST EEN OPLOSSING BIEDEN”

*DIE ZEIT* OVER HET WERK VAN MILO RAU

---

NTGent



'Antigone in de Amazone', campagnebeeld.

© Nelson Almeida / AFP

## BELANGRIJKE DATA

- 17/04/2023: opvoering in de Amazone (meer info hieronder)
- 13/05/2023: wereldpremière *Antigone in de Amazone* @ Gent, NTGent (BE)
- 19-21/05/2023: *Antigone in de Amazone* @ Amsterdam, ITA (NL)
- 25-27/05/2023: *Antigone in de Amazone* @ Wenen, Wiener Festwochen (OOST)
- 1-4/06/2023: *Antigone in de Amazone* @ Frankfurt, Künstlerhaus Mousonturm (DUI)
- 13 & 14/06/2023: *Antigone in de Amazone* @ Douai/Arras, Tandem Scène Nationale (FR)
- 17/06/2023: *Antigone in de Amazone* @ Rotterdam, Schouwburg (NL)
- 16-19/07 & 21-24/07/2023: *Antigone in the Amazon* @ Festival d'Avignon (FR)

Later dit jaar is *Antigone in de Amazone* ook nog te zien in Basel (ZWI), Rome (IT), Bydgoszcz (POL), Lyon (FR), Lissabon (POR), Porto (POR), Madrid (SPA), Châteauroux (FR), Parijs (FR), Brugge (BE), Turnhout (BE) en Antwerpen (BE)

“EN HIER IS EEN PARADOX, HOE MEER  
WE PROBEREN TE ONTSNAPPEN AAN  
HET HEDEN DOOR TE DROMEN VAN  
EEN GEÏDEALISEERDE TOEKOMST, HOE  
SLECHTER ONZE COLLECTIEVE  
TOEKOMST ZAL WORDEN”

— AILTON KRENAK, FILOSOOF EN TEIRESIAS IN 'ANTIGONE IN DEAMAZONE'

## CREDITS

### CONCEPT & REGIE

[Milo Rau](#)

### TEKST

Milo Rau & ensemble

### MET

[Frederico Araujo](#), [Sara De Bosschere](#)  
[Pablo Casella](#) & [Arne De Tremerie](#)

### OP VIDEO

[Kay Sara](#), Gracinha Donato, Célia Maracajà, Martinez Corrêa, koor van activisten van de Movimento dos Trabalhadores Rurais sem Terra (MST), en als Theiresias: Ailton Krenak

### DRAMATURGIE

Giacomo Bisordi

### DRAMATURGISCHE MEDEWERKING

Douglas Estevam, Martha Kiss Perrone

### ASSISTENT DRAMATURGIE

Kaatje De Geest, Carmen Hornbostel

### MEDEWERKING CONCEPT, RESEARCH EN DRAMATURGIE

Eva-Maria Bertschy

### DECOR

Anton Lukas

### KOSTUUMS

Gabriela Cherubini, An De Mol, Jo De Visscher, Anton Lukas

### LICHT

Dennis Diels

### MUZIEK

Elia Rediger, Pablo Casella

### VIDEO

Moritz von Dungern

### VIDEO MAKING OF

Fernando Nogari

### VIDEO MONTAGE

Joris Vertenten

### REGIEASSISTENT

Katelijne Laevens

### STAGE REGIEASSISTENT

Zacharoula Kasaraki, Lotte Mellaerts

### PRODUCTIELEIDING

Klaas Lievens, Gabriela Gonçalves

### PRODUCTIELEIDING ASSISTENT

Jack Do Santos

### TECHNISCHE PRODUCTIELEIDING

Oliver Houttekiet

### 1STE INSPICIËNT

Marijn Vlaeminck

### TECHNIEK

Max Ghymonprez, Sander Michiels, Raf Willems

### MET BIJZONDERE DANK AAN

Carolina Bufolin

### PRODUCTIE

NTGent

### COPRODUCTIE

The International Institute of Political Murder (IIPM), Festival d'Avignon, Romaeuropa Festival, Manchester International Festival, La Vilette Parijs, Tandem - Scène nationale (Arras Douai), Künstlerhaus Mousonturm (Frankfurt), Equinoxe Scène Nationale (Châteauroux), Wiener Festwochen

**IN SAMENWERKING MET**

Movimento dos Trabalhadores Rurais Sem  
Terra (MST)

**MET DE STEUN VAN**

Goethe Institut São Paulo, PRO HELVETIA  
programme COINCIDENCIA - Kulturausch  
Schweiz - Südamerika, The Belgian Tax Shelter

[BEKIJK DE TRAILER HIER](#)





## LOGLINE

Voor [Antigone in de Amazone](#) reist Milo Rau samen met zijn team naar de Braziliaanse staat Pará, waar stukken regenwoud in vlammen opgaan voor de uitbreiding van monoculturen en de natuur door het kapitalisme wordt verslonden. Samen met inheemse bewoners, activisten en acteurs, blazen zij *Antigone*, de beroemde tragedie van Sophocles, nieuw leven in. Het project wordt gecreëerd op een stuk bezet grondgebied in het Braziliaanse Amazonewoud. De nieuwe interpretatie van *Antigone* is een bloederige confrontatie tussen traditionele wijsheid en globaal turbokapitalisme, een episch verhaal over de strijd van de mens tegen zijn zelf veroorzaakte ondergang gekenmerkt door hebzucht, tunnelvisie en hoogmoed.

Voor dit experiment slaat het Globaal Ensemble van NTGent de handen in elkaar met Braziliaanse artiesten. Voor de eerste keer in de theatergeschiedenis speelt een *indigenous* acteur de rol van Antigone. Het koor bestaat uit overlevenden van de grootste massamoord tot nu toe op landloze boeren gepleegd door de Braziliaanse politie in 1996. Theiresias wordt gespeeld door de Braziliaanse inheemse activist en filosoof Ailton Krenak.

De creatie van *Antigone in de Amazone* wordt voltooid op de 27ste verjaardag van het bloedbad van 17 april 1996, op de plaats en de locatie van de misdaad: de federale weg BR-155 die op die dag wordt afgesloten en bezet. Hoogtepunt van de creatie is een re-enactment van het bloedbad, nabij El Dorado do Carajás; een metafoor voor de beruchte burgeroorlog die het begin van de Antigone-mythe markeert.

De wereldpremière van de voorstelling vindt plaats op 13 mei 2023 in NTGent, het Belgisch stadstheater onder leiding van artistiek directeur Milo Rau. Ook op die dag wordt een campagne gelanceerd die strijdt voor de redding van het Amazonegebied. De campagne is ontwikkeld samen met de Braziliaanse beweging van landloze boeren (Movimento dos Trabalhadores Sem Terra) en andere NGO's.

Voor de eerste keer in de theatergeschiedenis speelt een *indigenous* acteur de rol van Antigone



© Moritz Von Dungern

## ACHTERGROND

"Er is veel wat verschrikkelijk is, maar niets is verschrikkelijker dan de mens," zo klinkt het in het beroemdste en meest geadapteerde toneelstuk in de tragedieliteratuur: *Antigone* van Sophocles. Het stuk zoomt in op het conflict tussen Antigone en Creon als metafoor voor de botsing tussen de traditionele maatschappij en de moderne kapitalistische staat. Om 'staatsredenen' weigert Creon de broer van Antigone te begraven. Hij schendt zo de wil van de goden en stort zijn familie en hele stad (Thebe) in de ondergang. Aldus ontpopt Antigone zich in de 5de eeuw voor Christus als wellicht de meest radicale kritiek op wat later de 'Westerse beschaving' zou gaan heten, een duister lied over de tekortkomingen van de verlichting en de gevaren van het uitputten van de natuur.

Waar in de tijd van Sophocles het bezingen van de Apocalyps een vage voorspelling van onheil was, is het einde der tijden in het Antropocene tijdperk een feit geworden. Daarom hernemen Milo Rau en zijn team *Antigone* in april 2023 als globaal eindspel in Pará, de staat in het noorden van Brazilië aan de rand van de Amazone. Net hier staat de toekomst van de mens op het spel en daarmee ook het lot van elke levensvorm op aarde.

Tijdens de Covid 19-pandemie verscherpte de Braziliaanse landbouwindustrie samen met hun Europese partners – van Ferrero tot Nestlé - hun aanval op het grootste aangrenzende oerwoud ter wereld. Niet alleen rampzalig voor de groene long van onze planeet, maar ook voor de mensen die er wonen en hun tradities die al duizenden jaren van generatie op generatie overleven.

### OVER MILO RAU'S TRILOGIE VAN KLASSIEKE MYTHEN

Na de wereldwijd spraakmakende producties [Orestes in Mosul](#) in de voormalige hoofdstad van de Islamitische Staat en de Jezusfilm [The New Gospel](#) dat zich afspeelt in de vluchtelingenkampen van Zuid-Italië, reizen Rau en zijn team deze keer naar de Amazonedelta in Brazilië voor de conclusie van hun Trilogie van Klassieke Mythen. Samen met inheemse bewoners, activisten en acteurs uit Europa en Brazilië, wordt *Antigone* van Sophocles herdacht op bezet grondgebied als een bloederig conflict tussen traditionele wijsheid en globale turbo-kapitalisme; een episch verhaal over de strijd van de mens tegen zijn zelf veroorzaakte ondergang gekenmerkt door hebzucht, tunnelvisie en hoogmoed. En tot slot, maar zeker niet minder belangrijk, als vraag voor kunst in het algemeen: wat kan geëngageerde kunst nu echt bereiken? Kan kunst een antwoord bieden daar waar politiek faalt?

Na politieke projecten zoals [The Congo Tribunal](#) en [General Assembly](#) en zowel narratieve als representatieve stukken zoals [The Europe Trilogy](#), [Compassion](#) en [La Reprise](#), heeft Milo Rau onlangs zijn zinnen gezet op de grondmythes van de Westerse beschaving.

In Mosul, dat tot 2017 de Irakese hoofdstad was van Islamitische Staat, voerde Rau samen met zijn team en zowel Irakese als Europese acteurs het stuk **Orestes in Mosul (2019)** op gebaseerd op de *Oresteia* van Aischylos. In het midden van de oorlogszone stelde het ensemble, samen met de Academie voor Schone Kunsten van Mosul, wellicht de meest pertinente vraag in alle beschavingen: Hoe overkomen we tragedie, hoe is vergiffenis en daarmee een nieuw begin mogelijk? Dit theaterproject leidde tot de oprichting van [een filmschool](#) door Rau, NTGent, UNESCO en de Academie voor Schone Kunsten van Mosul.

"Milo Raus filmschool schrijft geschiedenis," kopte art.tv. Samenvatting in de Arabische pers: "Jonge Iraaki filmstudenten vertellen hun eigen verhalen uit Mosul". De kortfilms van de eerste lichting studenten doen momenteel hun ronde op Europese filmfestivals. Bovendien is er een filmfestival in Mosul in de maak, de Mosul Biennale.

Voor *The New Gospel* (2019/20), dat in 2020 debuteerde op het Filmfestival van Venetië en o.a. de Zwitserse Filmprijs won, werkten Rau en zijn team samen met vluchtelingen, leken en acteurs die meespeelden in de Jezusfilms van Pasolini en Mel Gibson. Dit om de sociaal revolutionaire boodschap van het Nieuwe Testament te vertalen naar de 21ste eeuw, wat leidde tot een opstand van migranten die op tomatenkwekerijen in het zuiden van Italië worden uitgebuit door de maffia. Als onderdeel van de film, het distributieproces en een pleidooi voor een eerlijke tomatenhandel, werden meer dan duizend vluchtelingen geregulariseerd in Zuid-Italië. Zo benadert *The New Gospel* nog het meest wat Milo Rau in zijn boek *Theatre is Democracy in Small* (*Theater is Democratie in het Klein*) **micro-ecologieën** noemt: "onverwachte collectieven, en alternatieve productie- en distributiemethodes van waardigheid" die het kapitalistische systeem gebruiken om het humaner te maken.

En nu, na de *Oresteia* in Mosul en de bijbel in Zuid-Italië, wordt *Antigone* van Sophocles opnieuw geïnterpreteerd samen met de beweging van landloze boeren MST, inheemse activisten, en acteurs uit Europa en Brazilië. *Antigone in de Amazone*, dat Rau en zijn team al sinds 2019 voorbereiden (zie onderstaand interview), vormt het sluitstuk van Raus inmenging met mythes uit de Oudheid en zijn vragen over menselijkheid.



Op 17 april 2023 werd tijdens de creatie van 'Antigone in de Amazone' een massamoord uit 1997 opnieuw opgevoerd in de Brazilliaanse staat Pará. © Philipp Lichterbeck



### OVER 'ANTIGONE IN DE AMAZONE'

Zoals bij vorige projecten stelt Rau zich de vraag: welke acteurs, welke politieke constructies kunnen ons helpen om onze blik te vernieuwen op de botsing tussen een traditionele en een moderne maatschappij? Hoe kan theater verhaallijnen creëren die een alternatief bieden voor de reële utopie van een meer rechtvaardige en humane beschaving, voorbij het kapitalisme? Hoe kunnen we samen tragisch denken overwinnen? Daarom trekken de regisseur en zijn team voor hun 21<sup>ste</sup> eeuwse versie van *Antigone* naar de Braziliaanse staat Pará, waar de monocultuur van sojabonen de verbranding van Amazonewoud aanjaagt; waar kapitalisme de natuur verslindt. Op uitnodiging van en in samenwerking met de **MST (Movimiento dos Trabalhadores Sem Terra)**, 's werelds grootste beweging van landlozen, wordt gewerkt aan een educatief stuk over de gewelddadige verwoesting en gedwongen volksverhuizingen die worden veroorzaakt door de moderne staat die privé-eigendom – en daarmee wereldhandel en speculatie – belangrijker acht dan het traditionele recht op grond.

Zowel de rivaliserende speeches van Antigone en Creon als de koorinterventies, die al 2.500 jaar lang herinterpreteerd worden, krijgen een nieuwe betekenis tijdens **workshops samen met MST-activisten en acteurs uit Brazilië en Europa**. Het is de botsing tussen de liberale wereldorde en de holistische kosmologie van de autochtone bevolking van Brazilië, die in een tijdperk van een dreigend ecologisch verval werkt aan een vooruitstrevende omgang met de natuur. Sophocles' kritiek op de hoogmoed van de mens, de ideologie van uitbuiting en maakbaarheid, de kwestie van de rechtvaardiging van staatsgeweld en burgerlijke ongehoorzaamheid, worden weerspiegeld in de cast van *Antigone in de Amazone*, in de verhalen van de betrokken acteurs en in de debatten die tussen hen ontstaan.



© Moritz Von Dungere

## OVER DE CAST

De rol van Antigone wordt gespeeld door **Kay Sara**, een inheemse activist. **Het koor** bestaat uit overlevenden van de massamoord door de militaire politie in 1996. Haimon, Creon, Ismene and Eurydike worden afwisselend gespeeld door **Arne De Tremerie, Sara De Bosschere, Frederico Araujo** (leden van het Globaal Ensemble van NTGent), en activisten van de MST. Voor de rol van de blinde, helderziende Teiresias, die Creons zelfdestructie voorspelt, verschijnt de Braziliaanse inheemse activist en filosoof Ailton Krenak.

De creatie van *Antigone in de Amazone* wordt voltooid op de 27ste verjaardag van het bloedbad van 17 april 1996, op de plaats en de locatie van de misdaad: de federale weg BR-155 die op die dag wordt afgesloten en bezet. Hoogtepunt van de creatie is een re-enactment van het bloedbad, nabij El Dorado do Carajás: een metafoor voor de beruchte burgeroorlog die het begin van de Antigone-mythe markeert.

## OVER DE MAKING-OF EN DE POLITIEKE CAMPAGNE

**Braziliaanse regisseur Fernando Nogari, o.a. bekend van zijn videoclip voor popzangeres Selena Gomez, maakt van de creatie van *Antigone in de Amazone* een achter-de-schermen documentaire.** Hij legt de repetities vast maar zoomt ook in op de algemene politieke situatie en de wantoestanden in wat wellicht de meest beslissende regio van onze tijd is. Na de wereldpremière in Gent op 13 mei, gaat *Antigone in de Amazone* als theatervoorstelling op tournee door Europa. Gelijktijdig met het theaterproject stampt Milo **Rau samen met de MST en andere ngo's een politieke campagne uit grond die strijdt voor duurzame landbouwproductie in het Amazonegebied.** Daar waar politiek faalt, kan alleen kunst een oplossing bieden!

## INTERVIEW MET MILO RAU

**Jonas Mayeur: Na de productie van *Orestes in Mosul* in de voormalige hoofdstad van de Islamitische Staat en de Jezusfilm *The New Gospel* in vluchtelingenkampen in het zuiden van Italië, volgt nu het derde deel van jouw *Trilogie van Klassieke Mythen*. Waarom *Antigone* van Sophocles en waarom net het Amazonegebied?**

Milo Rau: "Ik heb bijna zeven jaar Oudgrieks gestudeerd en als afstudeerproject heb ik *De Bacchae* van Euripides opnieuw vertaald. Griekse tragedies hebben mij dus altijd geboeid en *Antigone* is zonder twijfel de meest beroemde tragedie. Goethe noemt ze het absolute summum van Westerse poëzie: kristallijn en profetisch, waanzinnig complex en tegelijkertijd zo eenvoudig dat het bijna grotesk lijkt. Van Brecht tot Anouilh, van Judith Butler tot Anne Carson, het stuk is al vaker aan nieuwe interpretaties onderworpen. De plot, zoals ik al zei, is vrij recht voor de raap, eigenlijk een reeks van ontmoetingen en koorzangen. Wanneer Antigone haar broer Polyneikes begraaft, schendt ze hiermee het verbod van koning Creon omdat Polyneikes uitgeroepen werd tot vijand van de staat. De filosoof Hegel zag de confrontatie tussen Antigone en Creon als de confrontatie tussen traditionele goddelijke, en moderne federale wetten. Voor filosoof Judith Butler echter, ondermijnt *Antigone* de bestaande symboliek nog verregaander: namelijk vanuit het utopische macroniveau, vanuit een fundamenteel andere organisatie van menselijke cohabitatie, van levenden en doden, van mens en natuur. En dit is waar de Amazone aan bod komt: Ik denk dat de 'symbolische orde' van het Westen dringend in vraag moet gesteld worden en wel van buitenaf. Ze moet vanuit de uithoeken van het kapitalistisch systeem veranderd worden."

**De tragedies uit de Griekse Oudheid geven vorm aan de Westerse cultuur, zijn al honderden keren bestudeerd en opgevoerd, en vormen een onmisbaar onderdeel van het repertoire van Europese toneelhuizen. Nochtans geldt dit niet voor Latijns-Amerikaanse landen waar Griekse tragedies cultureel van minder belang zijn. Waarom deze keuze? Waarom deze 'appropriatie', om het zo te stellen, van *Antigone* door Brazilië, door de Amazone? Waarom niet andersom te werk gaan en de talloze verhalen uit de Amazone belichten die het verdienen om naar Europa gehaald te worden?**

"Wat de Grieken honderden jaren geleden hebben gedaan, is de toe-eigening van mythes en verhalen uit de gebieden die ze veroverd hadden. Ze gebruikten ze om zo nieuwe mythes te vormen. *Antigone*, *Medea*, zelfs de allegorie van de figuur van Europa zelf: het zijn allemaal personages en mythes die de Griekse stadstaten zich toe-eigenden en waarmee ze de basis legden de Europese expansiegerichte, verfijnde cultuur. De verhalen van de gekoloniseerden werden de mythes van de kolonisators. In die zin, door eenvoudigweg *Antigone* of *Medea* in Berlijn of Gent op te voeren, zetten we de duizenden jaren oude traditie van culturele toe-eigening verder. Voor mij is het veel zinvoller om deze verhalen vandaag opnieuw uit het – ondertussen geglobaliseerde - Europese systeem te katapulteren zodat ze door de grensgebieden opnieuw worden toegeëigend, opnieuw worden gesocialiseerd. Er is [een prachtige documentaire](#) die over Kay Sara werd gemaakt na onze eerste repetitieblok in de lente van 2020 waarin ze zegt: 'Ik kende het stuk *Antigone* niet, maar ik denk dat de persoon perfect bij mij past'."

### Hoe is dit project gestart?

"Zoals de meeste van mijn projecten, ongepland, door een ontmoeting. Toen de mensen van de MST en ik elkaar ontmoetten in 2019 – we waren op tournee in Brazilië met enkele van mijn stukken – zeiden ze dat ze graag met ons iets wilden maken. Ik toonde hen fragmenten van de film die ik net had opgenomen, *The New Gospel*, waarna zij mij een boek lieten zien dat in hun scholen wordt gebruikt: *Occupying the Bible (De bijbel bezetten)*. Ze begrepen onmiddellijk waar *The New Gospel* over ging: het zich toe-eigenen van een mythe, die van Jezus de revolutionair, door uitgestotenen, de mensen die naar de rand van onze hedendaagse maatschappij zijn geduwd. Nu doen we precies hetzelfde met *Antigone*: we stellen Sophocles niet enkel in vraag, we bezetten het stuk ook, met acteurs, met verhalen en met wijsheid uit de Amazone; net zoals de MST land bezet."

### Welke rol speelt de MST – de Movimento dos Trabalhadores Sem Terra - in deze productie? Hoe interpreteren zij *Antigone* en welk potentieel zien zij als politieke beweging in dit project?

"Ik denk niet dat het een toeval is dat het voorstel om *Antigone* te spelen van hen kwam – vanwege de landskwestie en het gevecht tegen een dictatoriale staat, beiden centrale thema's in het stuk. Toen we aan dit project begonnen, was Bolsonaro nog aan de macht. Douglas Estebam, een van onze twee Braziliaanse dramaturgen, werkte samen met Augusto Boal, de grondlegger van het Theatre of the Opressed. Op die manier staan we erg dicht bij elkaar in de brede opvatting over theater, het werken met amateurs, het mengen van podiumkunst met activisme, enzoverder."

"De toe-eigening van mythes vormt ook een centraal onderdeel van de MST: de Bijbel, de bloedlijn van de 'quilombos' (mensen die ontsnapten uit de trans-Atlantische slavenhandel, *nvdv.*), de arbeidersbeweging alsook de recente geschiedenis van Brazilië - vooral dan de massamoorden door machtsmisbruik door de staat - alles speelt mee in onze hervertelling van *Antigone*. Bovendien staat de gender- en diversiteitskwestie die heel hard aanwezig is in *Antigone* absoluut centraal bij de MST. Tot slot vormt het aanwenden en de training van muzikale koren een vast onderdeel van het onderwijs en de politieke opleiding van de MST."

"Het voorstel om een koor te vormen met overlevenden van de massamoord van 1996, maar ook het voorstel daar activisten van de 'quilombos' en de inheemse bevolking bij te betrekken, het onderhandelen over genderkwesties met dezelfde ernst als landskwesties, dit alles ligt volledig binnen de logica van de MST. En uiteraard is *Antigone* volledig herschreven binnenin deze toe-eigening: rituelen uit de Amazone nemen de plaats in van rituelen uit het Oude Griekenland, de koren zingen andere liederen, de muziek is opnieuw gecomponeerd. Toen ik het stuk voor de eerste keer las, vroeg iemand me: *Waarom ontdoet iedereen zich van het leven op het einde? De strijd is toch nooit geleverd? Voilà*, daarom hebben we het einde herschreven."

Zoals Kay Sara's toespraak zegt, die zij eigenlijk in 2020 zou houden als opening van de Wiener Festwochen - en vervolgens online hield, als het eerste deel van the School of Resistance - staan wij als mensheid op de rand van de ecologische apocalyps. Het Amazonewoud, ook wel 'Groene Long van onze Planeet' genoemd, komt in het gedrang. Onze planeet, en zo ook de hele mensheid, staat voor een ultimatum waarvoor de mens zelf heeft gezorgd. Het lijkt erop dat zelfs pogingen om de catastrofe af te wenden de ramp nog bespoedigen. Zoals bijvoorbeeld de regularisatiepogingen van Europese ondernemingen die vaak bijdragen aan het feit dat de verwoesting niet wordt vertraagd, maar verdoezeld wordt met kwaliteitslabels en andere vormen van *greenwashing*. Labels die opzettelijk alleen maar aan grote multinationals worden toegewezen. Hoe kan de opvoering van een Griekse tragedie die net draait rond de spanningen tussen natuur en mens, traditionele en moderne wetten, bijdragen tot het verwerken van de tragedie? Hoe kan theater, zoals jouw [Gents Manifest](#) verklaart, de wereld niet alleen beschrijven, maar ook veranderen?



“Die vraag staat centraal in mijn werk van de voorbije jaren. Tijdens het maken van *Orestes in Mosul* hebben we in de voormalige hoofdstad van de Islamitische Staat een filmschool opgericht samen met UNESCO. Een kwart van de studenten zijn meisjes en de kortfilms van onze eerste lichting studenten zijn nu te zien op allerlei filmfestivals doorheen Europa, wat op zich al een klein mirakel is. Of neem het tweede deel van mijn Trilogie van Klassieke Mythen, *The New Gospel*, in Zuid-Italië hebben we een distributienetwerk opgericht voor eerlijke tomatenhandel dat ondertussen al met meer dan 200 supermarkten in heel Europa samenwerkt. We zijn erin geslaagd om sinds 2019 meer dan 1.000 migranten te voorzien van werkcontracten. We hebben mensen gered van de slavernij en maffia en we hebben nieuwe Europese burgers gewonnen die nu in waardigheid kunnen leven. Ik zou het ronduit belachelijk gevonden hebben dat ik een Jezusfilm zou maken en daarbij de boodschap van het Nieuwe Testament niet letterlijk zou nemen: de laatsten zullen de eersten zijn.”

“Wat de Amazone betreft is het probleem tegelijkertijd heel simpel en complex, zoals je terecht opmerkte. Want uiteraard hebben de multinationals gereageerd op het nieuwe bewustzijn van de consument. Door allerlei zegels en labels op hun producten te plakken: ze produceren nu ‘fair trade’ palmolie, zogezegd zonder kappen en branden, en ze winnen nu geen traditionele diesel, maar biodiesel enzovoort. Nochtans tonen wetenschappelijke studies aan dat er achter deze etikettes vaak dezelfde verwoesting, schendingen van mensenrechten en gedwongen onteigeningen schuilen. De jungle wordt aan een hoger tempo ontbost sinds kapitalisme ‘groene’ producten vervaardigt, sinds soja en biodiesel in de globale goederencyclus zijn geïntroduceerd als ‘goede’ grondstoffen. Helaas is de CO<sub>2</sub>-uitstoot van biodiesel drie keer groter dan de uitstoot van diesel uit fossiele brandstoffen. En elk zegel dat de EU goedkeurt, valt door de mand bij nader onderzoek. In elke staat waar wij *Antigone* produceren, zijn palmolieplantages van Europese bedrijven zoals Ferrero of Unilever.”

“Neem nu Ferrero: volgens studies door Global Witness and Save the Rainforest, kleeft er aan onze ‘eerlijk’ geproduceerde paashazen, gemaakt met ‘groene’ palmolie, eigenlijk het bloed van kleine landbouwers die met geweld van hun land zijn verjaagd. De paashazen ruiken naar de smeulende assen van verwoeste stukken Amazonewoud. Maar als je naar de websites surft van die bedrijven, kom je al heel snel terecht op lange artikels over duurzaamheid, eerlijke handel en herbebossing. Het gezicht van de verwoesting draagt een vriendelijke glimlach, wat ons terugbrengt bij *Antigone*.”

“Kreon is een interessant, sprankelend personage. Geen geschifte dictator, maar een door en door hip staatshoofd dat precies weet hoe hij uitbuiting en verwoesting moet verpakken, geheel in stijl van onze tijdgeest. Dit is het punt waarop wij, samen met de MST, tussenkomen. We zullen bedrijven ontmaskeren op klassieke, activistische wijze en proberen om realistische alternatieven te tonen. Want zoals Kay Sara al zei in haar speech: ‘het is welletjes geweest met die waanzin’.”

**Dit project begon in 2019. In de loop der jaren heb je met zoveel mensen aan deze voorstelling gewerkt, zowel in Europa als natuurlijk in Brazilië, waarbij je langdurige relaties hebt opgebouwd. Hoe hebben dit project en de vele samenwerkingen, vooral die met Kay Sara, zich ontwikkeld?**

“We begonnen in 2019 samen met het MST te repeteren. Sindsdien heeft het project veel verschillende fases doorlopen: in het voorjaar van 2020 moest NTGent de repetities in de Amazonestaat Pará onderbreken vanwege Covid. De hoofdpersoon van het stuk, de inheemse actrice en activiste Kay Sara, opende in mei 2020 het Weense festival met een breed uitgemeten openingstoespraak. Na een fase in november 2020 begonnen vanaf oktober 2022 de repetities weer. Een grote campagne tegen greenwashing, samen met het MST, werd aan het theaterstuk gekoppeld, evenals de opnames van een videoclip. De heropvoering - op een bezette federale weg door het Amazonewoud - van het grootste bloedbad tegen activisten van de MST op 17 april 2023 veroorzaakte een groot schandaal in de Braziliaanse en internationale media. Op 13 mei vindt de Europese première van het stuk plaats in

NTGent, als start van een internationale tournee. De Braziliaanse actrices en acteurs en de activisten van MST zullen vooral op video aanwezig zijn. Ook Kay Sara, vertolkster van Antigone, besloot alleen op het scherm aanwezig te zijn. Wij beiden begrepen pas tijdens de filmopnames in Brazilië en tijdens de laatste weken van de repetities in Europa, dat Kay Sara's plaats is in haar thuisland, als onderdeel van de politieke Braziliaanse strijd, en dat zij in de Europese versie van 'Antigone in de Amazone' alleen op video aanwezig zal zijn. Het is een nieuwe wending in dit project dat we sinds vele jaren samen ontwikkelen: een logisch resultaat van onze gezamenlijke artistieke en politieke samenwerking op twee continenten - een project dat groter is dan wie er ook bij betrokken is."

LEES [HIER](#) DE VOLLEDIGE SPEECH VAN KAY SARA OP WIENER FESTWOCHEN (Engels)  
Deze speech werd ook gepubliceerd in [NRC](#) (NL), [De Morgen](#) (BE), [TAZ](#) (GER) en [La Repubblica](#) (IT).

AAN ONZE 'EERLIJK' GEPRODUCEERDE PAASHAZEN,  
GEMAAKT MET 'GROENE' PALMOMLIE, KLEEFT  
HET BLOED VAN KLEINE LANDBOUWERS DIE MET GEWELD  
VAN HUN LAND ZIJN VERJAAGD. ZE RUIKEN NAAR  
DE SMEULENDE ASSEN VAN VERWOESTE STUKKEN UIT  
HET AMAZONEWOUDE"

MILO RAU OVER GREENWASHING DOOR EUROPESE MULTINATIONALS

## 'ANTIGONE IN DE AMAZONE' IN DE PERS

- Opiniestuk door Milo Rau geschreven na de eerste repetitieweek van *Antigone in de Amazone* in Brazilië in maart 2020:
  - [De Standaard](#) (BE)
  - [taz.de](#) (DUI)
- Natasha Tripney, internationale redactrice van The Stage, kiest *Antigone in de Amazone* als een van haar theatertips voor 2023 in [Monocle Podcast](#) (UK) – 23/01/2023
- “Oproep tot verzet door autochtonen: Milo Rau's Antigone in de Amazone” – 25/01/ 2023 – [Deutsche Welle \(DUI\)](#)
- “Beyond Britain: de meest opwindende producties van over de hele wereld voor 2023” – 10/01/2023 - [The Stage \(UK\)](#)
- Interview met Milo Rau en Wolfgang Kaleck over de kracht van kunst en wet in dystopische tijden– [Das Magazin \(DUI\)](#) – 04/02/2023

## PERSARTIKELS OVER VORIGE INTERNATIONALE PROJECTEN VAN MILO RAU:

- “Can a Greek tragedy help heal a scarred city?” – [The New York Times](#) over *Orestes in Mosul* – 17/04/2019
- “A Director asks: would Jesus stand with today's migrants?” – [The New York Times](#) over *The New Gospel* – 15/11/2019
- The most ambitious political theatre ever staged? – [The Guardian](#) over *Congo Tribunal* – 01/06/2015

[DOWNLOAD HIER DE PERSFOTO'S](#)